

**SAAMELAISKÄRÄJIEN TALOUS-
SUUNNITELMA VUOSIKSI
2009 - 2011**

Hyväksytty saamelaiskäräjien kokouksessa 2.6.2008

1. Saamelaiskäräjien toiminnan yleiset perusteet

Saamelaiskäräjät on saamelaisvaltuuskunnan sijaan lailla (974/95) asetettu saamelaisten itsehallintoelin, joka on aloittanut toimintansa vuoden 1996 alusta. Sen tarkoituksena on toteuttaa Suomen perustuslaissa (PL 731/99) saamelaisille turvattua kieltä ja kulttuuria koskevaa itsehallintoa.

Saamelaiskäräjät on Suomen saamelaisten korkein poliittis-itsehallinnollinen elin, joka toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. Saamelaiskäräjät on luonteeltaan edustuksellinen, sillä sen 21 jäsentä ja 4 varajäsentä valitaan saamelaisten kesken joka neljäs vuosi toimeenpantavilla vaaleilla. Saamelaiskäräjät on Suomessa ainoa toimielin, joka voi ilmaista saamelaisten virallisen näkemyksen heitä koskevissa asioissa, sillä se on kansanvaltaisesti valittu täysin saamelainen elin.

Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa käräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa käräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin sitä koskevassa laissa tai muualla lainsäädännössä säädetään.

Saamelaiskäräjien tärkeimpiä toimielimiä ovat käräjien kokous, hallitus ja päätoiminen puheenjohtaja. Lisäksi käräjien toimielinorganisaatioon kuuluvat viisi (5) pysyvää lautakuntaa; elinkeino- ja oikeus-, koulutus- ja oppimateriaali-, kulttuuri-, saamen kielen (neuvosto) sekä sosiaali- ja terveyslautakunta. Lisäksi saamelaiskäräjävaalien toimittamista varten asetetaan vaalilautakunta. Käräjien toiminta rahoitetaan pääosin valtion varoin.

Saamelaiskäräjien sihteeristö jakaantuu yleiseen, saamen kielen sekä koulutus- ja oppimateriaalitoimistoon. Sihteeristön palveluksessa on tällä hetkellä 20 vakinaista virkamiestä.

2. Taloussuunnitelman lähtökohdat ja perusteet

2.1. Yleistä

Suoraan Suomen perustuslaista toiminnalleen valtuutuksensa saava Saamelaiskäräjät aloitti vuoden 2008 alussa neljännen vaalikautensa. Saamelaiskäräjät on sitä koskevan perustuslain säännöksen ja sen nojalla säädetyn saamelaiskäräjälain perustalta pyrkinyt toimivaltuuksiensa ja sille valtion talousarviossa osoitettujen resurssiensa puitteissa suunnittelemaan ja toteuttamaan saamelaisten kielellistä ja kulttuurista itsehallintoa. Tässä työssä käräjät on päässyt vasta alkuun, sillä sen tehtävät ovat laajat ja vaativat, ja itsehallinnon rakentaminen on jouduttu aloittamaan lähes nollatasosta. Saamelaiskäräjien tehtävien laajuus ja vaativuus ilmenee erityisesti siinä, että saamelaiskäräjälain perustelujen mukaan käräjille on tarkoitettu antaa kunnalliseen itsehallintoon rinnastettava asema saamen kieltä ja kulttuuria koskevissa asioissa.

Saamelaiskäräjien varsinaiseen toimintaan valtion talousarvion oikeusministeriön pääluokasta osoitettava valtionavustus (mom. 25.01.50) on edelleen riittämätön käräjien asemaan ja tehtävien laajuuteen nähden, vaikka avustusta lisättiinkin vuoden 2008 talousarviossa 120.000 eurolla niin, että se on nyt 1.470.000 euroa. Lisäys riittää hädin tuskin kattamaan hintojen (palkat, vuokrat jne) noususta aiheutuvat kulut, toiminnan tehostamiseen se ei anna mahdollisuuksia. Käräjät oli itse arvioinut tarvitsevansa vuonna 2008 noin 2.569.000 euroa valtionavustusta toimintansa ylläpitämiseen ja kehittämiseen ja tehnyt sen mukaisen hakemuksen oikeusministeriölle.

Saamelaiskäräjien toiminnassa on perinteisesti kaksi päälinjaa. Toista linjaa voidaan kutsua puolustavaksi ja reagoivaksi toiminnaksi ja toista aktiiviseksi, omaehtoiisiin esityksiin perustuvaksi toiminnaksi. Ensin mainittuun toimintaan kuuluu lausuntojen antaminen eri viranomaisille niiden pyynnöstä sekä kannanottojen tekeminen käräjien tietoon muuta kautta tulevista saamelaisia koskevista hankkeista. Tällöin käräjät vain reagoi muiden viranomaisten usein jo varsin pitkälle valmistelemiin hankkeisiin. Saamelaisvaltuuskunnan ja sen tilalle asetetun Saamelaiskäräjien kokemukset kolmelta vuosikymmeneltä osoittavat, että todellisten tulosten aikaansaaminen reagoivalla toiminnalla on vaikeaa.

Aktiiviseen toimintalinjaan kuuluvat erilaiset esitykset ja aloitteet, jotka Saamelaiskäräjät omista lähtökohdistaan valmistelee eri viranomaisille. Tällä toimintalinjalla on aikaansaatua huomattavasti parempia tuloksia. Muun muassa sekä vanha saamelaisten kielilaki (516/91) että nyt viidettä vuotta voimassa oleva uusi saamen kielilaki (1086/03) valmisteltiin aikanaan Saamelaisvaltuuskunnan/Saamelaiskäräjien asettamissa työryhmissä samoin kuin saamelaisten kouluhallinnon uudistus vuodelta 1996.

Saamelaiskäräjät on tähän asti kyennyt riittämättömien taloudellisten resurssiensa vuoksi etupäässä vain reagoivaan toimintaan. Sitä osoittaa käräjien vuosittain antamien lausuntojen ja sen tekemien aloitteiden keskinäinen suhde. Esimerkiksi vuonna 2007 käräjät antoi peräti 41 lausuntoa/kannanottoa ja teki vain 8 esitystä/aloitetta.

Saamelaiskäräjien sihteeristön työmäärää ovat viime vuosina lisänneet erityisesti saamelaiskäräjälain mukaiset neuvottelut eri viranomaisten kanssa sekä kuulemistilaisuudet. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat eduskunnan valiokuntien kuulemistilaisuudet erilaisista lakiesityksistä. Saamelaiskäräjien edustajat olivat valiokuntien kutsusta kuultavina vuonna 2006 peräti 13 kertaa. Kuulemistilaisuuksissa on lähes säännönmukaisesti jätetty myös laaja ja seikkaperäinen lausunto käsiteltävänä olleesta lakiesityksestä.

Saamen kieltä ja kulttuuria koskevan itsehallinnon rakentaminen edellyttää Saamelaiskäräjiltä huolellisesti valmisteltujen esitysten tekemistä itsehallintoa toteuttavaksi lainsäädännöksi ja yhteiskunnan hallinnollisten rakenteiden muuttamiseksi. Tässä työssä neljättä vaalikauttaan istuva Saamelaiskäräjät on edennyt hitaasti, koska sen nykyiset henkilöstö- ja muut toimintaresurssit ovat riittämättömät. Sen 20 vakinaisesta virkamiehestä vain kahdeksan (8) toimii varsinaisina asioiden valmistelijoina, joiden työaika kuluu etupäässä lausuntojen ja kannanottojen valmisteluun. Käräjien tulisi kuitenkin päästä suunnittelemaan ja

toteuttamaan saamelaisille perustuslaissa turvattua itsehallintoa. Se edellyttäisi käräjien henkilöstöresurssien vahvistamista vähintään 4-5 uudella valmistelijalla.

Eduskunta edellytti vastauksessaan hallituksen esitykseen saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien säännösten ottamisesta Suomen Hallitusmuotoon ja muuhun lainsäädäntöön - sivistysvaliokunnan lausuntoon (SiVL 9/1994 vp) viitaten - hallituksen selvittävän, miten voitaisiin turvata Saamelaiskäräjille riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseksi (Eduskunnan vastaus HE 248/1994 vp). Mainitussa sivistysvaliokunnan lausunnossa todetaan muun muassa, että Saamelaiskäräjille on tulossa monenlaisia uusia tehtäviä kansallisissa, pohjoismaisissa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä, minkä vuoksi käräjillä tulee olla riittävät voimavarat hoitaa näitä tehtäviä.

Hallitus vastasi eduskunnalle kertomuksessaan K 4/1997 vp todeten, että oikeusministeriö pyrkii valtion talousarviokäsittelyn yhteydessä vuosittain varaamaan Saamelaiskäräjien käyttöön riittävät määrärahat. Saamelaiskäräjien mielestä näin ei ole kuitenkaan käynyt, vaan käräjien saama valtionavustus on edelleen riittämätön sen tehtävien laajuuteen ja asemaan nähden. Saamelaiskäräjät on useampaan otteeseen esittänyt, että sen saamaan valtionavustukseen tulisi kerralla tehdä tuntuva tasokorotus, vähintään 500.000 euroa, jotta toimintaa voitaisiin tehostaa.

Saamelaiskäräjät on mittavan ja haasteellisen työn edessä. Käräjät onnistuu tehtävässään rakentaa ja toteuttaa saamelaisille perustuslaissa turvattua kulttuuri-itsehallintoa, jos valtiovalta osoittaa sille riittävät taloudelliset toimintaresurssit. Nykyisillä resursseillaan käräjät jää työssään puolitiehen.

2.2. Yleinen toiminta

Saamelaiskäräjien puheenjohtajan sihteerin ja yleishallinnon toimistotehtävät olisi tarpeen järjestää osittain uudelleen. Nykyisellään käräjien talousarviossa on varattu määräraha puheenjohtajan teknistä sihteeria varten. Puheenjohtajalla olisi kuitenkin suurempi tarve saada avukseen henkilökohtainen erityisavustaja, joka kykenisi hoitamaan vaativampia valmistelutehtäviä. Puheenjohtajan teknisiä sihteerintehtäviä ja yleishallinnon lisääntyneitä toimistotehtäviä varten tulisi samalla perustaa uusi toimistosihteerin virka yleiseen toimistoon.

Yleishallinnon lisääntyneet tehtävät ovat seurausta erityisesti saamelaiskäräjälakiin vuonna 2003 tehdyistä muutoksista. Tuolloin lain yleisiä säännöksiä koskevaan 1. lukuun lisätty uusi 4 a §, jonka myötä Saamelaiskäräjät on saatettu eräiden hallinto-oikeudellisten säännösten piiriin. Pykälän mukaan Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintomenettelylakia (sittemmin hallintolakia 434/03), tiedoksiannosta hallintoasioissa annettua lakia (232/66), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/99), henkilötietolakia (523/99) ja arkistolakia (831/94). Näiden lakien soveltaminen on lisännyt käräjien hallinnollisia tehtäviä. Erityisesti arkistolain soveltaminen edellyttää käräjien arkiston mahdollista uudelleenjärjestämistä, mutta joka tapauksessa se vaatii arkiston ylläpitoa uudella tavalla. Nämä uudet tehtävät edellyttävät lisähenkilöstön palkkaamista käräjien yleishallintoon.

Ympäristön hoitamiseen ja maankäyttöön liittyvät tehtävät ovat muutaman viime vuoden aikana lisääntyneet huomattavasti. Kyse on erityisesti kuntien ja kuntayhtymien kaavoitukseen ja muuhun maankäytön suunnitteluun sekä metsähallituksen ja ympäristöviranomaisten vastuulla olevien luonnonympäristön käyttöä koskevien ohjelmien valmisteluun osallistumisesta. Saamelaiskäräjillä ei ole tällä hetkellä näiden laajojen ja vaativien tehtävien hoitamista varten virkamiestä, vaan niitä on hoitanut lakimiessihteeri omien varsinaisten tehtäviensä ohella. Tämän vuoksi olisi tarpeen perustaa päätoiminen virka kyseisten asioiden valmistelua varten. Tähän liittyen olisi tarpeen saada myös toinen päätoiminen lakimies.

Saamelaiskäräjien tehtävien ja niiden vaativuuden lisääntymisen vuoksi myös käräjien luottamushenkilöiltä vaaditaan yhä enemmän monialaista osaamista ja perehtyneisyyttä. Eri toimielinten kokouksiin valmistautuminen vaatii entistä enemmän aikaa. Tämän vuoksi on kohtuullista tarkistaa luottamushenkilöille maksettavien kokouspalkkioiden tasoa ja lisäksi maksaa hallituksen jäsenille kohtuullinen kuukausikorvaus tekemästään työstä. Saamelaiskäräjien I puheenjohtajan tehtävä tulisi muuttaa päätoimiseksi ja II varapuheenjohtajan puolestaan osa-aikaiseksi toimeksi sekä maksaa siitä heille kuukausipalkkaa.

Saamelaiskäräjät on eri yhteyksissä esittänyt saamelaisia alkuperäiskansana koskevan useampivuotisen tiedotusprojektin toteuttamista koko valtakunnan alueella. Tätä projektia varten olisi varattava riittävä erillisrahoitus valtion talousarvioon. Niin ikään olisi tarpeen saada pysyvää henkilöstöä viestintätoiminnan hoitamista varten.

2.3. Saamen kielen toimisto

Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisissa säädettiin vuonna 1991 erillisellä saamelaisten kielilain (516/91), joka tuli voimaan vuonna 1992. Valtion talousarviossa saamelaisten kielilain toimeenpanoa varten vuodesta 1992 alkaen osoitetut resurssit vähenivät huomattavasti 1990-luvun puolivälissä ja pysyivät sen jälkeen muuttumattomina aina vuoteen 2001 asti. Tuolloin eduskunnan valtiovarainvaliokunta osoitti 200.000 markkaa lisärahoitusta kielilain kustannuksiin tarkoituksenaan vahvistaa Saamelaiskäräjien alaisuudessa toimivan saamen kielen toimiston Utsjoen toimipisteen kielenkääntäjäresursseja. Tämän määrärahan turvin Saamelaiskäräjät perusti toisen kääntäjän viran kielitoimiston Utsjoen toimipisteeseen.

Vuonna 2002 valtiovarainvaliokunta lisäsi edelleen kielilain toteuttamiseen tarkoitettuja resursseja 25.000 eurolla osoittaen ne saamelaisalueen kunnille ja muille itsehallintoyhdyskunnille. Valtion vuoden 2003 talousarviossa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen tarkoitettua avustusta lisättiin 103.000 eurolla. Oikeusministeriön myöntöpäätöksellä 21.5.2003 kyseisestä lisäyksestä osoitettiin Saamelaiskäräjille 78.000 euroa, josta osa oli tarkoitettu kolmannen kääntäjän ottamisesta kielitoimiston Utsjoen toimipisteeseen aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Tällä lisämäärärahalla Saamelaiskäräjät perusti kolmannen kääntäjän viran Utsjoen kunnan käännöstarpeita varten.

Eduskunta säätöi vuonna 2003 uuden saamen kielilain (1086/03), joka tuli voimaan 2004 ja korvasi 12 vuotta voimassa olleen saamelaisten kielilain. Uuden saamen

kielilain tarkoituksena on turvata perustuslain ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa saamen kieltään, inarinsaamea, koltansaamea tai pohjoissaamea. Kielilakia koskevan hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia käsittelevässä luvussa arvioidaan, että saamen kielen nykyistä laajempi käyttäminen virallisissa yhteyksissä aiheuttaisi saamen kielen toimistolle nykyistä huomattavasti enemmän työtä. Hallituksen esityksen mukaan saamen kielen toimiston resursseja on lisättävä, jotta se selviäisi lakisääteisistä tehtävistään. Kielitoimistoon esitettiin ensi vaiheessa perustettavaksi kaksi uutta kielenkääntäjän virkaa ja niistä aiheutuvien kulujen kattamiseen 100.000 euroa lisäavustusta osoitettavaksi Saamelaiskäräjille.

Valtion vuoden 2004 talousarviossa osoitettiin 1.270.000 euroa avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen. Siinä oli edelliseen vuoteen verrattuna lisäystä 150.000 euroa, mistä 100.000 euroa oli momentin selvitysoosan mukaan tarkoitettu uuden saamen kielilain edellyttämiin menoihin. Oikeusministeriön 10.9.2004 myöntöpäätöksen mukaan tästä 100.000 eurosta osoitettiin 55.000 Saamelaiskäräjille ja loput 45.000 euroa saamen kielilain 31 §:ssä tarkoitetuille itsehallintoyhdyskunnille.

Saamelaiskäräjät perusti marraskuussa 2005 mainitun 55.000 euron lisämäärärahan turvin päätoiminen saamen kieliturvasihteerin viran, jonka pääasiallisena tehtävänä on valvoa, seurata ja edistää saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumista sekä toimia lisäksi saamen kielen toimiston esimiehenä. Tällaisen viran perustamista esitettiin myös uuden saamen kielilain valmistelutöiden yhteydessä.

Saamelaiskäräjien vuonna 2008 saamaan yleiseen valtionavustukseen lisättiin valtion talousarvion eduskuntakäsittelyvaiheen aikana 150.000 euroa, kun eduskunnan valtiovarainvaliokunta katsoi budjettimietinnössään tärkeäksi inarin- ja koltansaamen kielenkääntäjien palkkaamisen (VaVM 25/2007 vp). Oikeusministeriön suullisen ilmoituksen (14.3.08) mukaan tämä lisäavustus ei kuitenkaan sisälly valtiontalouden kehyksiin, mistä syystä se on tarkoitettu vain vuodeksi 2008. Saamelaiskäräjät on toimittanut oikeusministeriölle erillisen muistion pysyvän avustuksen saamisesta inarinsaamen ja koltansaamen kielenkääntäjien virkojen perustamista varten.

Saamen kielen toimistolla on siten tällä hetkellä yhteensä kuusi (6) päätoimista ja vakinaista työntekijää ja niitä varten tarvittavat resurssit; saamen kieliturvasihteeri, saamen kieliain sihteeri ja neljä (4) kielenkääntäjä. Näiden lisäksi saamen kielen toimistoon on edellä mainitulla määrärahalla palkattu vuodeksi 2008 kaksi määräaikaista kielityöntekijää; toinen inarinsaamen ja toinen koltansaamen käännöksiä varten. Saamelaisten kielilain voimaantulovuonna 1992 oli valtion talousarviossa varauduttu yhteensä kymmenen (10) kielenkääntäjän viran (kaksi saamen kielen toimistolle ja kahdeksan saamelaisalueen kunnille) palkkaus- ym. toimintakuluihin. Saamen kieleen liittyviä vakinaisia virkoja on siis edelleenkin neljä (4) vähemmän kuin mihin valtion talousarviossa oli varauduttu lain voimaantulovuonna 1992. Saamelaiskäräjät priorisoi tässä taloussuunnitelmassaan inarinsaamen ja koltansaamen kielenkääntäjien virkojen saamisen.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta katsoi valtion vuoden 2004 talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (39/2003 vp) saamen kielen

toimiston resurssien vahvistamista kahdella uudella kääntäjällä sen tehtäviin nähden riittämättömäksi. Saamelaiskäräjät yhtyy valtiovarainvaliokunnan käsitykseen ja toteaa, että kielitoimiston lisähenkilöstötarvetta arvioitaessa on lähtökohdaksi otettava vähintään se resurssitilanne, joka vallitsi saamelaisten kielilain voimaantullessa vuonna 1992. Tältä pohjalta kielitoimistoon olisi vähimmässä määrin perustettava kolme uutta virkaa; yksi kielityöntekijän virka kutakin saamen kieltä varten. Näistä uusista viroista aiheutuisi lisäkustannuksia noin 220.000 euroa vuodessa (palkka- ja toimintakulut).

Saamelaiskäräjät viittaa tässä yhteydessä myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanottoihin hallituksen esityksestä uudeksi saamen kielilaksi. Lakiesityksestä antamassaan mietinnössä (4/2003 vp) valiokunta toteaa, että uuden kielilain keinot tarkoittavat pyrkimystä lisätä saamen kieltä taitavien henkilöiden määrää niissä viranomaisissa, joita laki koskee. Tulkkauksen ja kääntämisen käyttäminen merkitsisivät valiokunnan mukaan kuitenkin myös tulevaisuudessa tärkeää keinoa lain tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mietintönsä lopuksi perustuslakivaliokunta toteaa, että saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumisen hyväksi on tehty paljon myönteistä viime aikoina. Siihen liittyen valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa selvittää mahdollisuuksia jatkaa tämänsuuntaista työtä ja millaisin voimavaraponnistuksin sitä voidaan tehostaa edelleen sekä laatii asiasta tarvittavat toimenpide-ehdotukset.

Edellä todettuun liittyen Saamelaiskäräjille tulisi valtion talousarviossa osoittaa vuosittain erityinen määräraha saamen kielen ylläpitämiseen ja kehittämiseen samaan tapaan kuin käräjät saa nyt korvamerkittyä valtionavustusta saamelaisen kulttuurin edistämiseen sekä saamenkielisten oppimateriaalien ja sosiaali- ja palvelujen tuottamiseen. Määrarahasta voitaisiin osa käyttää määrärajojen laadittavaan saamelaisten kielioloista ja saamen kielten tilasta kertovan raportin tekemiseen tai sitä varten olisi saatava erillinen rahoitus. Ensimmäinen tässä tarkoitettu saamen kielilain 29 §:n mukainen kertomus valmistui syksyllä 2007.

2.4. Kulttuuritoimi

Kulttuuritoiminnan alalla Saamelaiskäräjien päätavoitteena on parantaa kulttuurielämän toimintaedellytyksiä muun muassa kasvattamalla valtion talousarviossa vuosittain myönnettävää nk. saamelaiskulttuurimäärärahaa. Pyrkimyksenä on mm. erityisesti parantaa saamelaisyhdistysten toimintaedellytyksiä sekä kerätä ja tallentaa perinteistä saamelaista tietoa, kehittää saamelaista mediaa ja musiikkitoimintaa ja turvata ammattimaisesti toimivien saamelaistaiteilijoiden ja –käsityöntekijöiden ammatinharjoittamista. Lisäksi pyritään turvaamaan saamelaista kulttuuriperintöä.

Saamelaiskäräjien tarkoituksena on laatia saamelaislapsi ja –nuorisopoliittinen ohjelma, joka sisältää tavoite- ja toimenpideosiot. Lisäksi aikomuksena on laatia saamelaislasten ja –nuorten tilaa koskeva selvitys. Näillä toimilla pyritään luomaan saamelaislapsille ja –nuorille mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon sekä vahvistaa saamelaislasten ja –nuorten kulttuuritaustaa sekä identiteettiä. Edelleen pyrkimyksenä on tukea nuorten omaehtoista toimintaa ja

vahvistaa heidän osallisuuttaan. Nämä toimet pyritään mahdollisuuksien mukaan ulottamaan myös saamelaisalueen ulkopuolelle.

Lisäksi tarkoituksena on asettaa nuorten asioita käsittelevä toimielin, jota varten tulisi saada oma päätoiminen nuorisosihteeri.

Saamelaiskäräjät toteutti vuosina 2004 - 2005 pilottihankkeena saamelaisen lastenkulttuurikeskushankkeen, johon se sai opetusministeriöltä valtionavustusta. Tämän jälkeen käräjät on jatkanut lastenkulttuurikeskustoimintaa osana Lapin lastenkulttuurikeskusverkostoa, joka puolestaan kuuluu valtakunnalliseen Taikalamppu –verkostoon kaudella 2006 - 2008. Saamelaiskäräjät on mukana Lapin lastenkulttuurikeskusverkoston jatkohakemuksessa vuosiksi 2009 – 2013.

Osittain lastenkulttuurikeskustoimintaan liittyen Saamelaiskäräjien pyrkimyksenä on uudelleen käynnistää saamen kielipesätoiminta kaikilla Suomessa puhuttavilla saamen kielillä. Sitä varten tarvitaan erillisrahoitusta.

Saamelaiskäräjät toteutti vuosina 2004 - 2006 alkuperäiskansojen elokuvakeskus – projektin, johon se sai täysimääräisen ESR-rahoituksen Lapin lääninhallitukselta. Projektin tarkoituksena oli kehittää saamelaiselokuvan koulutus-, markkinointi-, levitys- ja tuotantotoimintaa sekä toimia alkuperäiskansojen elokuva-arkistona ja tietopankkina. Projektin aikana käynnistetyn elokuvakeskuksen toiminta on määrä saada vakinaiselle pohjalle. Käräjät on hakenut toiminnan vakiinnuttamiseksi vuodesta 2006 lukien rahoitusta opetusministeriöltä, joka on myöntänyt useasti pieniä avustuksia kyseiseen toimintaan. Tämän lisäksi keskus tarvitsee rahoitusta myös muualta, muun muassa käräjien omaa rahoituspanosta.

Saamelaiskäräjät on EU-rahoitteisten projektien avulla edistänyt saamelaismusiikin opetuksen suunnittelua ja käynnistämistä sekä muutoinkin pyrkinyt vahvistamaan musiikin asemaa ja esittämisedellytyksiä. Vuosina 2005 – 2006 toteutettiin kaksivuotinen saamelaismusiikin opetuksen suunnitteluprojekti (ESR), minkä jälkeen vuonna 2007 toteutettiin saamelaismusiikkikeskuksen suunnitteluprojekti (ESR). Viimeksi mainitun projektin tarkoituksena oli selvittää saamelaismusiikkikeskuksen perustamisen ja toiminnan käynnistämisen edellytyksiä osana Inariin rakennettavaa saamelaiskulttuurikeskusta, ja siinä tarkoituksessa koordinoita ja organisoida saamelaismusiikin opetusta kouluille (oppilaille ja opettajille) sekä jatkaa Ijahis Idja – alkuperäiskansojen musiikkitapahtuman kehittämistä ja suunnittelua. Projektin jälkeen Saamelaiskäräjät haki ja sai vuonna 2008 pienen avustuksen opetusministeriöltä musiikkikeskuksen toiminnan jatkamista varten.

Sekä lastenkulttuurikeskus-, elokuvakeskus- että saamelaismusiikkikeskustoiminta liittyvät osana vireillä olevaan saamelaiskulttuurikeskushankkeen ja sen toiminnan sisällön kehittämiseen.

Saamelaisten yhteiset ekumeeniset kirkkopäivät järjestetään seuraavan kerran kesäkuussa 2009 Inarin kirkonkylässä. Päävastuu kirkkopäivien järjestämisessä on Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla, sen Oulun hiippakunnalla. Suomen Saamelaiskäräjät on mukana kirkkopäivien järjestämisessä yhteistyökumppanina osallistuen erityisesti kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

2.5. Koulutus- ja oppimateriaalitoimi

Saamelaiskäräjät on asettanut tavoitteekseen saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen aseman ja saavutettavuuden parantamisen kaikilla kouluasteilla, erityisesti perusopetuksessa. Saamelaiskäräjät on tehnyt opetusministeriölle lukuisia esityksiä saamelaisopetuksen aseman ja tilanteen kehittämiseksi, opetuksen pitkän aikavälin kehittämissuunnitelman laatimiseksi, erityisten saamelaisopetuksen opetussuunnitelman perusteiden laatimiseksi, saamelaisopetuksen arviointihankkeen käynnistämiseksi, oppimateriaalivarojen lisäämiseksi ja Saamelaiskäräjien toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Saamelaisille perustuslaissa turvattu kulttuuri-itsehallinto tulee toteuttaa opetushallinnon alalla. Saamelaiskäräjien vaikutusmahdollisuudet ja toimivalta saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen kehittäjänä, kokonaisvastuun kantajana ja opetustilanteen seurantaan toteuttavana viranomaisena tulee turvata. Tavoitteena on myös lisätä saamenkielistä ja saamen kielen opetusta saamelaisalueen ulkopuolella.

Saamelaiskäräjien tavoitteena on kehittää koulutus- ja oppimateriaalitoimistosta saamelaisopetuksen kokonaisuudesta vastuuta kantava, opetusministeriölle raportoiva ja sen kanssa neuvotteleva asiantuntijaelin ja koulutuksen järjestäjiä tukeva toimija. Tämä edellyttää koulutus- ja oppimateriaalitoimiston toiminnallisten ja henkilöresurssien vahvistamista seuraavasti:

- saamelaiskäräjien vakinaistaman *oppimateriaalisuunnittelijan* viran palkkamenoihin tulee osoittaa varat Saamelaiskäräjien yleisen valtionavustuksen yhteydessä, jolloin oppimateriaalin valmistamiseen osoitetuista varoista vapautuu osa varsinaisiin materiaalin tuotantokustannuksiin.
- uudet virat (nimikkeet alustavia):
  - a) *Opetussuunnitelmasihteerin*, jonka tehtävänä on 1) valmistaa ja kehittää saamelaisopetuksen yhtenäistä opetussuunnitelmaa ja tuntijakoa yhteistyössä koulutuksen järjestäjien (kuntien), saamelaisopettajien ja opetushallituksen kanssa, 2) kerätä, välittää tietoja ja kokemuksia sekä kehittää uusia toimintamalleja valtakuntien rajat ylittävälle saamen kieltä ja kulttuuria vahvistavalle saamelaisopetuksen yhteistyölle, 3) kerätä, välittää tietoja ja kokemuksia sekä kehittää uusia toimintamalleja saamelaisen kulttuurin huomioon ottamiseksi eri oppiaineiden opetuksessa ja teemaopetuksessa;
  - b) *Pedagoginen kehittäjä*, jonka tehtävänä on 1) avustaa koulutuksen järjestäjiä saamelaisopetuksen järjestämisen akuuteissa ongelmissa, 2) vastata opetukseen liittyvästä tiedotuksesta ja tiedotusmateriaalin valmistamisesta sekä 'Saamelaiskäräjien opetusselvitykset – Sámedikki oahpahuščielggadeamit'-julkaisusarjan toimittamisesta sekä 3) vastata saamelaisopetuksen arvioinnin toteuttamisessa tarvittavien perustietojen hankkimisesta; ja
  - c) *Oppimateriaalin kielenhuoltaja*, jonka tehtävänä on 1) vastata saamenkielisen oppimateriaalin kielentarkastuksesta ja kielenhuollosta, 2) vastata saamenkielisen oppimateriaalin oppiainekohtaisen terminologian tarkistamisesta, kehittämisestä ja seurannasta, 3) osallistua oppimateriaalien kielenhuoltoon ja terminologiatyöhön liittyvään pohjoismaiseen yhteistyöhön

ja 4) edistää eri maissa julkaistavan oppimateriaalin saamen kielen käytön ja terminologian yhtenäisyyttä.

Lisäksi tulisi saada erillistä valtionavustusta saamelaisopetuksen kehittämis-, opetussuunnitelma-, tiedotus- ja koulutuksen järjestäjiä tukeviin toimintoihin 100.000 euroa/vuosi. Edelleen Saamelaisnuorten taidetapahtuman (Sámenuoraid dáiddadáhpáhus) järjestämiseen tulisi saada valtionavustusta 20.000 euroa/vuosi. Summa perustuu aikaisempina vuosina toteutuneeseen tilanteeseen (valtionavustus vuonna 2008 on 16.000 euroa) lisätynä 1) kustannusten nousulla ja 2) saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaislasten ja -nuorten osallistumisen mahdollistamisella.

2.6. Sosiaali- ja terveystoimi

Saamelaiskäräjät pyrkii tällä vaalikaudella edelleen kehittämään saamelaisväestön omakielisiä ja omaan kulttuuriin pohjautuvia sosiaali- ja terveystoimia sekä muita hyvinvointipalveluja muun muassa varhaiskasvatustoiminnan sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Saamelaiskäräjät osallistuu sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (KASTE) 2008-2011 toimeenpanoon Saamelaiskäräjien asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteiden saavuttamiseksi pyritään kasvattamaan valtion talousarviossa vuosittain osoitettavaa saamelaista sosiaali- ja terveystoimintamäärärahaa sekä alan kehittämishankkeisiin osoitettavaa erillistä määrärahaa.

Lisäksi Saamelaiskäräjien tarkoituksena on edistää ja laajentaa saamelaisten sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa edistämällä saamelaisen sosiaalialan kehittämissyksikön luomista ja vahvistamalla saamelaissyksikön henkilöstöresursseja.

2.7. Elinkeinotoimi

Saamelaiskäräjien tarkoituksena on laatia saamelaisen elinkeinotoiminnan kehittämisohjelma ja saada sen toteuttamista varten valtion talousarvioon vuosittain erityinen elinkeinotoiminnan kehittämismääräraha, joka tulisi vuosittain Saamelaiskäräjien käyttöön. Osana näitä pyrkimyksiä on vireillä olevaan saamelaiskulttuurikeskushankkeeseen suunniteltu perustettavaksi saamelainen elinkeinotoiminnan kehittämissyksikkö, joka voisi mm. toteuttaa käräjien edellä mainittua kehittämisohjelmaa. Näitä toimenpiteitä valmisteltiin kaksivuotisessa EU-rahoitteisessa (EMOTR) Saamelaisen elinkeinotoiminnan koordinointi- ja kehittämisprojektissa, joka päättyi vuoden 2007 lopussa.

Mainittua kehittämismäärärahaa käytettäisiin saamelaisen elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja siitä voitaisiin osoittaa muun muassa kansallinen rahoitusosuus erilaisiin EU-hankkeisiin, jotka koskevat elinkeinotoiminnan tukemista ja kehittämistä. Määrärahan suuruus voisi olla alkuvaiheessa noin 500.000 euroa.

Tämän tavoitteen toteuttamiseksi Saamelaiskäräjät esitti jo vuonna 2001 aluekehityslainsäädännön uudistamista pohtineelle toimikunnalle ja sisäasiainministeriölle erityisen saamelaisten yleisten elinolojen ja saamelaisen

elinkeinotoiminnan kehittämisohjelman sisällyttämistä uuteen alueiden kehittämislakiin. Tämä esitys ei kuitenkaan toteutunut.

Ohjelman tarkoituksena on osaltaan varmistaa ja edistää saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen perusoikeuksien toteutumista itsehallinnon perustalta niin, että saamelaiset voivat tulevaisuudessakin elää ja kehittyä omana kansana omista lähtökohdistaan sulautumatta pääväestöön. Ohjelman tavoitteena on parhaalla mahdollisella tavalla kehittää saamelaisalueella asuvien saamelaisten yleisiä elinoloja ja elinkeinotoimintaa ja luoda sillä tavoin saamelaisalueelle maan muihin alueisiin nähden sellaiset kilpailukykyiset olosuhteet, jotka houkuttelevat saamelaisväestöä, erityisesti nuoria jäämään ja asettumaan kotiseudulle. Ohjelman avulla saamelaiset voisivat itsehallintolainsäädännön pyrkimysten mukaisesti itse ohjata elinolojaan ja elinkeinoelämäänsä koskevaa kehitystä.

Saamelaiskäräjät katsoo, että edellä mainitun kehittämisohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen liittyvien sekä muiden elinkeinoasioita koskevien tehtävien hoitamista varten olisi tarpeen perustaa päätoiminen elinkeinosihteerin virka. Hänen tehtävänään olisi myös suunnitella, koordinoita, johtaa ja valvoa saamelaiskäräjien hallinnoimia EU-rakennerahasto-ohjelmista rahoitettavia projekteja.

Saamelaiskäräjät saanee syksystä 2008 alkaen ulkopuolisen projektirahoituksen saamelaiselinkeinokoordinaattorin palkkaamista varten noin vuoden ajaksi. Sen jälkeen tehtävä voitaisiin vakinaistaa edellä esitetyllä tavalla.

2.8. Saamelaisten itsehallinnon suunnitteluprojektit

Saamelaiskäräjät on toimintaohjelmassaan asettanut tärkeimmäksi pitkän aikavälin tavoitteekseen saamelaisten perusoikeuksien toteuttamisen itsehallinnon perustalta. Tässä tarkoituksessa käräjät pyrkii selvittämään ja laatimaan lainsäädännön muutosehdotukset ja muut tarpeelliset kehittämis ehdotukset siitä, miten saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset perusoikeudet tulisi toteuttaa itsehallinnon pohjalta.

Itsehallinnon kehittämissuunnitelman perustaksi Saamelaiskäräjät tilasi keväällä 2006 ulkopuoliselta asiantuntijalta perusselvityksen saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevan perustuslaillisen itsehallinnon mahdollisesta sisällöstä ja laajuudesta sekä sen toteuttamismahdollisuuksista. Selvitys valmistui joulukuussa 2006. Tarkoituksena on laatia selvityksen pohjalta itsehallinnon kehittämistä koskeva tavoite- ja toimintasuunnitelma ja ryhtyä sitten systemaattisesti toteuttamaan hyväksyttyä suunnitelmaa.

Itsehallinnon kehittämistyön lisäksi saamelaisten maa- ja vesioikeuksien selvitystyö on laaja ja vaativa tehtäväkokonaisuus, mikä edellyttää huomattavia resursseja. Kyseistä asiakokonaisuutta selvittelevä käräjien asettama maanomistustyöryhmä sai I osamietintönsä valmiiksi syksyllä 2002 ja II osamietinnön joulukuussa 2008. Osittain niiden tulosten analysointia varten Saamelaiskäräjät järjesti keväällä 2008 Inarissa maa- ja vesioikeusseminaarin.

Saamelaiskäräjät jatkaa ponnisteluja ILO:n alkuperäiskansasopimuksen nro 169 ratifioimiseksi ja siihen liittyen pyrkii vahvistamaan saamelaisten asemaa perustuslain ja aluehallinnon uudistamistyössä.

Tässä tarkoitettut suunnitteluprojektit edellyttävät huomattavaa rahoitusta.

2.9. Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmat

Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien edellinen kausi päättyi vuoden 2006 lopussa. Sillä kaudella Suomessa toteutettiin muun muassa Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma, josta rahoitettiin myös saamen kieltä ja kulttuuria edistäviä hankkeita. Saamelaiskäräjät sai päättyneellä EU-ohjelmakaudella rahoituksen yhteensä yhdeksää (9) projektia varten.

Uudella ohjelmakaudella 2007 – 2013 on saatu rahoitus Interreg –rahoitus Saamelainen elokuvaosaaminen ja koulutus hankkeeseen, joka päättyi huhtikuun lopussa 2008 sekä EAKR –rahoitus viisivuotiseen saamelaiskulttuurikeskuksen toteuttamisprojektiin.

Ohjelmakauden 2000 - 2006 aikana saatujen kokemusten mukaan hankkeita voivat käytännössä toteuttaa vain sellaiset isot organisaatiot, joilla on riittävän iso toimintabudjetti ja siten hyvä maksuvalmius. Tämä johtuu siitä, että hankkeiden maksatus laahaa useita kuukausia, jopa lähes vuoden jäljessä. Hankkeesta syntyy kuitenkin kuluja heti sen käynnistyttyä ja niiden maksamiseen täytyy organisaatiolla olla riittävästi omaa alkupääomaa siihen asti kunnes maksuviranomainen maksaa hankkeesta syntyneet kulut. Kun esimerkiksi saamelaisyhdistyksillä ei ole riittävästi tällaista omaa alkupääomaa, ne eivät käytännössä voi hakea ja toteuttaa hankkeita, vaikka niillä olisikin hyviä ja toteuttamiskelpoisia hankeideoita.

Saamelaiskäräjät tarvitsee omaa rahoitusta uuden ohjelmakauden 2007 - 2013 hankkeisiin sekä lisäksi jonkinlaisen puskurirahaston, jonka avulla projekteja voidaan toteuttaa ja rahoittaa sitomatta niihin käräjien yleisiä toimintavaroja ja heikentämättä sen maksuvalmiutta.

2.10. Kansainvälinen toiminta

Saamelaiskäräjien kansainväliseen toimintaan kuuluu yhteistyö naapurimaiden saamelaisten kanssa ja muu Suomen rajojen ulkopuolelle suuntautuva toiminta.

Pohjoismaiset saamelaiskäräjät allekirjoittivat helmikuussa 1997 kaksi merkittävää yhteistyösopimusta, joista toinen koskee poliittista yhteistyötä ja toinen saamen kieliyhteistyötä. Poliittista yhteistyötä koskevan sopimuksen mukaan Suomen, Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien on määrä asettaa 21-jäseninen Saamelaisten parlamentaarinen neuvosto, johon kunkin maan Saamelaiskäräjien tulisi nimetä seitsemän edustajaa. Neuvoston avuksi tulisi asettaa yhteinen sihteeristö, joka huolehtisi yhteistyön käytännön hoitamisesta.

Ruotsin Saamelaiskäräjien jättäytyttyä toistaiseksi yhteistyön ulkopuolelle Suomen ja Norjan saamelaiskäräjät käynnistivät poliittisen yhteistyön pitämällä Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston ensimmäisen, perustavan kokouksen Norjan Karasjoella maaliskuun 2. p:nä 2000, jossa ne allekirjoittivat kahdenvälisen parlamentaarista neuvostoa koskevan yhteistyösopimuksen. Sen mukaisesti

parlamentaarisen neuvoston toimintaa ylläpidettiin kevääseen 2002 asti, jolloin myös Ruotsin Saamelaiskäräjät liittyi neuvoston toimintaan.

Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston toimintaa koskevan yhteistyösopimuksen 8 artiklan mukaan kukin saamelaiskäräjät johtaa vuorollaan neuvoston toimintaa 16 kuukauden jaksoin. Suomen Saamelaiskäräjät kieltäytyi useasti neuvoston vetovastuusta resurssipulan vuoksi. Se joutui kuitenkin vihdoinkin ottamaan vastuulleen neuvoston johtamisen keväällä 2005. Puheenjohtajuusvastuun vuoksi käräjät joutui palkkaamaan päätoimisen työntekijän ja vetovastuusta on koitui käräjille muitakin kustannuksia. Niitä varten käräjät sai Norjan Saamelaiskäräjiltä pienen avustuksen, joka ei ole kuitenkaan kattanut kaikkia toiminnasta aiheutuneita kuluja. Oikeusministeriö ei myöntänyt toimintaa varten erillistä avustusta. Suomen Saamelaiskäräjien kausi päättyi maaliskuussa 2007, minkä jälkeen puheenjohtajuus siirtyi Norjan Saamelaiskäräjille. Vetovastuun siirtymisestä huolimatta käräjille aiheutuu toimintaan osallistumisesta kuluja myös vuonna 2008 ja sen jälkeen (mm. kokouskuluja). Oikeusministeriön vuodeksi 2008 myöntämästä valtionavun lisäyksestä osa on tarkoitettu Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston osallistumisesta aiheutuvien kulujen peittämiseen.

Saamen kielen huoltoa koskevalla yhteistyösopimuksellaan saamelaiskäräjät ottivat vastuulleen pohjoismaisen saamen kieliyhteistyön järjestämisen, jota varten asetetaan yhteinen saamen kielen lautakunta ja sihteeristö. Tämä yhteinen saamen kielen lautakunta aloitti toimintansa syksyllä 1999.

Kieliyhteistyön toteuttamista varten jokaisella kansallisella saamen kielen lautakunnalla on päätoiminen virkamies, jonka tehtävänä on koordinoita yhteistyötä ja hoitaa muita yhteistyöhön liittyviä tehtäviä. Suomen puolella tämä virkamies, saamen kieliasiain sihteeristö toimii myös saamelaiskäräjien saamen kielineuvoston sihteerinä.

Molempien yhteistyöorganisaatioiden rahoittamisesta vastaavat Norjan, Suomen ja Ruotsin saamelaiskäräjät yhdessä, kukin osuudellaan.

Muuhun kansainväliseen toimintaan kuuluu osallistuminen Barentsin alueen ja Arktisen alueen yhteistyöhön sekä YK:n ja sen eri toimielinten toimintaan. Lisäksi Saamelaiskäräjät pyrkii luomaan pysyviä yhteyksiä kansainvälisiin organisaatioihin, erityisesti Euroopan unionin toimielimiin sekä tehostamaan yhteistyötä muiden alkuperäiskansojen kanssa. Käräjien kansainväliseen toimintaan kuuluu myös osallistuminen EBLULn toimintaan ja yhteistyö suomalais-ugrialaisten kansojen kanssa.

Kaiken kaikkiaan Saamelaiskäräjien kansainvälinen toiminta, johon luetaan myös yhteistyö Norjan, Ruotsin ja Venäjän puolella asuvien saamelaisten kanssa on kovasti laajentunut. Niiden tehtävien tehokkaampaa ja keskitetympää hoitamista varten tarvittaisiin päätoiminen kansainvälisten asioiden sihteeristö, joka voisi hoitaa myös käräjien viestintään ja tiedottamiseen kuuluvia tehtäviä. Lisäksi Saamelaiskäräjät tarvitsee lisää myös muita toimintaresursseja kansainväliseen toimintaansa, erityisesti Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston toimintaan osallistumista varten.

2.11. Saamelaiskulttuurikeskus

Vuodesta 2001 asti valmistellun saamelaiskulttuurikeskushankkeen rahoituskysymykset saatiin ratkaistua keväällä 2007. Lapin maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyi huhtikuussa Lapin maakunnan yhteistyöasiakirjan vuosiksi 2007 – 2008 ja varasi siinä yhteydessä EU-ohjelmarahoitusta enintään 5,0 miljoonaa euroa kulttuurikeskukseen tulevien opetus-, kulttuuri- ja elinkeinotilojen suunnitteluun, rakentamiseen ja kalustamiseen. Lapin lääninhallitus teki helmikuussa 2008 päätöksen EU-ohjelmarahoituksen myöntämisestä saatuaan sitä ennen joulukuussa 2007 puoltavan lausunnon Lapin maakunnan yhteistyöryhmältä. Tämän viisivuotisen saamelaiskulttuurikeskuksen EU-toteuttamisprojektin kustannussuunnitelman mukaan 5 miljoonasta eurosta käytetään suunnitteluun ja rakentamiseen noin 3,5 milj. euroa, kaluste- ja laitehankintoihin 1,1 milj. euroa ja loput hallintokuluihin. Projektia johtaa käräjien hallintopäällikkö, jonka palkkakuluista 50 % katetaan projektin varoista. Lisäksi hänen apunaan on projektityöntekijä, jonka palkka- ja muut toimintakulut katetaan kokonaan projektin varoista.

Hankkeen investoinnin loppu- eli valtion rahoitusosuus ratkaistiin puolestaan toukokuussa kun valtioneuvosto sisällytti kulttuurikeskuksen valtiontalouden kehyksiin vuosiksi 2008 – 2011. Tämä päätös on sittemmin pantu toimeen valtion vuoden 2008 talousarviossa, jossa Saamelaiskäräjille on annettu valtuus tehdä Senaatti-kiinteistöjen kanssa kulttuurikeskusta koskeva vuokrasopimus siten, että siitä aiheutuva menojen lisäys on vuodesta 2011 alkaen vuositasolla enintään 1,2 miljoonaa euroa ja edellyttäen, että EU:n rakennerahasto-ohjelmien osuus rakentamis- ja kalustamiskustannuksista on vähintään 5,0 miljoonaa euroa.

Senaatti-kiinteistöjen hallitus teki kulttuurikeskusta koskevan investointipäätöksen helmikuussa 2008 ja valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta puolestaan antoi hankkeesta puoltavan lausuntonsa maaliskuussa 2008.

Saamelaiskäräjät on aloittanut hankkeen toteuttamiseen liittyvät toimet yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen ja Inarin kunnan kanssa. Senaatti-kiinteistöt julisti avoimen kaksivaiheisen arkkitehtikilpailun huhtikuussa 2008. Kilpailun tuloksen pitäisi olla tiedossa joulukuun alussa 2008. Varsinaiseen suunnitteluun päästään vuonna 2009 ja rakentaminen aloitetaan tämänhetkisen aikataulun mukaan keväällä 2010. Kulttuurikeskuksen pitäisi valmistua keväällä 2012.

Toukokuussa 2007 tarkistetun kulttuurikeskuksen hankesuunnitelman mukaan keskuksen laajuus on 3070 ohm² ja kustannusarvio n. 11,6 miljoonaa euroa (ALV 0 %). Hankkeen toteuttajana ja omistajana toimii Senaatti-kiinteistöt. Keskuksen päävuokralaisena on Saamelaiskäräjät, joka vuokraa tiloja edelleen muille toimijoille kuten Saamelaisalueen koulutuskeskukselle.

2.12. Saamelaiskäräjien vaalijärjestelmän kehittäminen ja vuoden 2011 vaalien valmistelu

Saamelaiskäräjien seuraavat vaalit toimitetaan syksyllä 2011. Niiden valmistelu aloitetaan kuten aiemminkin vaalivuotta edeltävänä vuonna eli vuonna 2010. Lisäksi vaalijärjestelmän kehittämiseen tulisi saada riittävä avustus jo vuonna 2009.

2.13. Erilliset valtionavustukset

Varsinaiseen toimintaan valtion talousarvion oikeusministeriön pääluokasta osoitettavan valtionavustuksen lisäksi Saamelaiskäräjien käyttöön ja päätettäväksi tulee myös eräitä muita valtionavustuksia. Näitä ovat ensinnäkin saamelaisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan sekä saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen vuosittain osoitettavat avustukset. Molemmat ovat opetusministeriön pääluokassa.

Saamelaiskäräjät on erikseen tehnyt opetusministeriölle esitykset mainituiksi valtionavustuksiksi vuodeksi 2009. Saamelaisen kulttuurin tukemiseen on esitetty osoitettavaksi 780.000 euroa ja oppimateriaalien tuottamiseen 470.000 euroa.

Lisäksi Saamelaiskäräjät saa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista varten valtionavustusta jaettavaksi edelleen saamelaisalueen kunnille sekä samalta hallinnonalalta valtionavustusta saamenkielisen väestön palvelutarpeiden huomioon ottamiseksi Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnassa, sen saamelaisyksikössä. Tämä avustus on sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun asetuksen (1411/01) mukaan 1,5 % valtionavustuksen kokonaismäärästä (vuonna 2008 n. 45.000 euroa). Vuodeksi 2009 käräjät on esittänyt toisen suunnittelijan palkkaamista kyseiseen yksikköön ja sitä varten 60.000 euron määrärahan varaamista.

Saamelaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista varten Saamelaiskäräjät on esittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle yhteensä 1.050.000 euron määrärahan varaamista vuodeksi 2009. Edelleen on esitetty kielenelvyttämishojelmien laatimista varten 60.000 euroa vuodeksi 2009.

SAAMELAISKÄRÄJIEN TALOUSSUUNNITELMA 2009 - 2011 NUMEROIN

010-030 HENKILÖSTÖN PALKAT (sis. myös palkan sivukulut)

	<u>2009</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>
<u>Yleinen toimisto</u>			
<i>Nykyinen henkilöstö</i>			
0101 Puheenjohtaja	85.000,-	95.000,-	100.000,-
0102 Hallintopäällikkö	40.000,-	42.000,-	44.000,-
0103 Lakimiessihteeri	65.000,-	66.000,-	68.000,-
0104 Kulttuurisihteeri	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0105 Sosiaali- ja terveyssihteeri	50.000,-	51.000,-	52.000,-
0106 Taloussihteeri	51.000,-	52.000,-	53.000,-
0107 Hallintosihteeri	38.000,-	39.000,-	40.000,-
0108 Toimistosihteeri	41.000,-	42.000,-	43.000,-
0109 Puheenjohtajan avustaja	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0110 Ma. esittelijä	50.000,-	51.000,-	52.000,-
0111 Siivooja (oa)	<u>25.000,-</u>	<u>26.000,-</u>	<u>27.000,-</u>
	551.000,-	572.000,-	589.000,-

Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)

0112 I varapuheenjohtaja	80.000,-	82.000,-	84.000,-
0113 II varapuheenjohtaja	40.000,-	42.000,-	43.000,-
0114 II Lakimiessihteeri	65.000,-	66.000,-	68.000,-
0115 Maankäytön suunnittelija	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0116 Elinkeinosihteeri	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0117 Kansainvälisten asiain sihteeri	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0118 Viestintäsihteeri	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0119 Nuorisosihteeri		54.000,-	55.000,-
0120 Toimistosihteeri	<u>41.000,-</u>	<u>42.000,-</u>	<u>43.000,-</u>
	438.000,-	502.000,-	513.000,-

Saamen kielen toimisto

Nykyinen henkilöstö

0210 Saamen kieliturvasihteeri	60.000,-	62.000,-	64.000,-
0211 Saamen kieliain sihteeri	53.000,-	54.000,-	55.000,-
0212 I Kielenkääntäjä	52.000,-	53.000,-	54.000,-
0213 II Kielenkääntäjä	52.000,-	53.000,-	54.000,-
0214 III Kielenkääntäjä	52.000,-	53.000,-	54.000,-
0215 IV Kielenkääntäjä	<u>52.000,-</u>	<u>53.000,-</u>	<u>54.000,-</u>
	321.000,-	328.000,-	335.000,-

Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)

0216 Kielenkääntäjä (inarinsaame)	52.000,-	53.000,-	54.000,-
0217 Kielenkääntäjä (koltansaame)	52.000,-	53.000,-	54.000,-
0218 Kielenkääntäjä (pohjoissaame)	<u>52.000,-</u>	<u>53.000,-</u>	<u>54.000,-</u>
	156.000,-	159.000,-	162.000,-

Koulutus- ja oppimateriaalitoimisto*Nykyinen henkilöstö*

0310 Koulutussihteeri	64.000,-	66.000,-	68.000,-
0311 Oppimateriaalisihteeri	56.000,-	57.000,-	58.000,-
0312 Oppimateriaalisuunnittelija	50.000,-	51.000,-	52.000,-
0313 Toimistos sihteeri	<u>35.000,-</u>	<u>36.000,-</u>	<u>37.000,-</u>
	205.000,-	210.000,-	215.000,-

Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)

0314 Opetussuunnitelmasihteeri	50.000,-	51.000,-	52.000,-
0315 Pedagoginen kehittäjä	50.000,-	51.000,-	52.000,-
0316 Oppimateriaalin kielenhuoltaja	<u>50.000,-</u>	<u>51.000,-</u>	<u>52.000,-</u>
	150.000,-	153.000,-	156.000,-

05 PALKIOT JA KORVAUKSET

051 Kokouspalkkiot	25.000,-	26.000,-	27.000,-
052 Ansionmenetykskorvaukset	15.000,-	16.000,-	17.000,-
053 Tulkkauspalkkiot	65.000,-	66.000,-	67.000,-
054 Muut palkkiot (mm. hallituksen jäs.)	<u>40.000,-</u>	<u>42.000,-</u>	<u>44.000,-</u>
	145.000,-	150.000,-	155.000,-

06-07 TOIMISTOMENOT

061 Toimitilojen vuokra	75.000,-	80.000,-	85.000,-
062 Kopiokoneen vuokra	20.000,-	21.000,-	22.000,-
063 Kon. ja laitt. korjaus ja kunn. pito	4.000,-	4.000,-	5.000,-
065 ATK-laitteiden huolto ja korj.	3.000,-	4.000,-	5.000,-
066 ATK-laitteet	12.000,-	10.000,-	12.000,-
067 ATK-ohjelmistot	10.000,-	10.000,-	11.000,-
068 Muut koneet ja laitteet sekä kalusteet	42.000,-	8.000,-	6.000,-
069 Toimistotarvikkeet	8.000,-	8.000,-	8.000,-
070 Monistus- ja sid. palvelut	12.000,-	12.000,-	12.000,-
071 Tele- ja puh. palvelut	30.000,-	30.000,-	32.000,-
072 Tietoliikennemaksut	6.000,-	7.000,-	7.000,-
073 Postimaksut	8.000,-	8.000,-	9.000,-
074 Pankkien palvelumaksut	2.000,-	2.000,-	3.000,-
075 Muut tstomenot	<u>5.000,-</u>	<u>5.000,-</u>	<u>5.000,-</u>
	237.000,-	209.000,-	222.000,-

08 KOKOUSMENOT

081 Saamelaiskäräjien kokous 4-5 kok.	30.000,-	32.000,-	34.000,-
082 Hallitus 10 kok.	30.000,-	32.000,-	34.000,-
083 Lautakunnat 5 kpl, 6-8 kok./ltk	30.000,-	32.000,-	34.000,-
084 Omat työryhmät ja seminaarit	20.000,-	22.000,-	24.000,-
085 Ulkopuoliset työryhmät	<u>10.000,-</u>	<u>10.000,-</u>	<u>11.000,-</u>
	120.000,-	128.000,-	137.000,-

09 MUUT TOIMINTAMENOT

091 Sidosryhmätoiminta	120.000,-	125.000,-	130.000,-
092 Tiedotustoiminta	50.000,-	55.000,-	58.000,-
093 Koulutus	20.000,-	22.000,-	24.000,-
094 Terveyspalvelut	15.000,-	16.000,-	17.000,-
095 Ravitsemispalvelut	25.000,-	25.000,-	27.000,-
096 Painotuotteet ja lehti-ilmoitukset	25.000,-	27.000,-	30.000,-
097 Muut menot	<u>50.000,-</u>	<u>52.000,-</u>	<u>54.000,-</u>
	305.000,-	322.000,-	340.000,-

010 ITSEHALLINNON
SUUNNITTELUPROJEKTIT

0101 Työryhmät (sis. myös sihteerien palkkakulut)	100.000,-	80.000,-	60.000,-
--	-----------	----------	----------

011 SAAMEN KIELEN YLLÄPITÄMINEN
JÄ KEHITTÄMINEN

	360.000,-	365.000,-	370.000,-
--	-----------	-----------	-----------

Erillinen määräraha valtion talousarvioon

012 EUROOPAN UNIONIN RAKENNE-
RAHASTO-OHJELMAT
(omarahoitussuus saamelaishankkeista)

	80.000,-	80.000,-	80.000,-
--	----------	----------	----------

013 KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

0131 Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston toimintakulut	40.000,-	80.000,-	100.000,-
0132 Osuus saamen kielen lautakunnan toimintakuluista	100.000,-	100.000,-	100.000,-
0133 Muu kansainvälinen toiminta	<u>30.000,-</u>	<u>30.000,-</u>	<u>30.000,-</u>
	170.000,-	210.000,-	230.000,-

014 <u>SAAMELAINEN LASTENKULTTUURI-KESKUS</u> (omarahoitusosuus)	50.000,-	51.000,-	53.000,-
015 <u>SAAMELAISNUORTEN TOIMINNAN TUKEMINEN</u>	60.000,-	100.000,-	100.000,-
016 <u>SAAMELAISKÄRÄJÄVAALIT</u>	100.000,-	120.000,-	280.000,-
017 <u>SAAMELAISEN ELINKEINO-TOIMINNAN TUKEMINEN</u> (erillinen esitys TEM:lle)	500.000,-	500.000,-	500.000,-
Erillinen määräraha valtion talousarvioon			
018 <u>SAAMELAISEN KULTTUURIN TUKEMINEN</u> (erilliset esitykset OPM:lle)			
0181 Saamelaiskulttuurin ja -yhdistysten tukeminen (nk. saamelaiskulttuurimääräraha)	535.000,-	545.000,-	550.000,-
0182 Alkuperäiskansojen elokuvakeskus	55.000,-	120.000,-	150.000,-
0183 Saamelaismusiikkikeskus	90.000,-	175.000,-	200.000,-
0184 Saamelainen lastenkulttuurikeskus	<u>15.000,-</u>	<u>20.000,-</u>	<u>22.000,-</u>
	695.000,-	860.000,-	922.000,-
019 <u>SAAMENKIELISEN OPPIMATERIAALIN TUOTTAMINEN</u> (erillinen esitys OPM:lle)	403.000,-	410.000,-	415.000,-
020 <u>SAAMEN KIELIPESÄTOIMINNAN TUKEMINEN</u> (erillinen esitys)	250.000,-	255.000,-	260.000,-
021 <u>SAAMELAISTEN EKUMEEENISTEN KIRKKOPÄIVIEN TUKEMINEN</u> (erillinen esitys OPM:lle)	20.000,-		

022 <u>SAAMENKIELISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTTAMINEN</u> (erillinen esitys STM:lle)	1.070.000,-	1.100.000,-	1.150.000,-
---	-------------	-------------	-------------

023 <u>KIELENELVYTTÄMISOHJELMIEN LAATIMINEN</u> (erillinen esitys STM:lle)	120.000,-		
--	-----------	--	--

024 SAAMELAISTEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUSTOIMINTA

Nykyinen henkilöstö

0241 Suunnittelija	<u>50.000,-</u>	<u>52.000,-</u>	<u>53.000,-</u>
--------------------	-----------------	-----------------	-----------------

Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)

0242 II Suunnittelija	50.000,-	52.000,-	53.000,-
0243 Muut toimintamenot	<u>20.000,-</u>	<u>22.000,-</u>	<u>24.000,-</u>
	70.000,-	74.000,-	77.000,-

025 SAAMELAISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN KEHITTÄMIS- YKSIKKÖ (uusi yksikkö)

Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)

0251 Tutkija		50.000,-	51.000,-
0252 Suunnittelija (terveydenhuolto)		45.000,-	46.000,-
0253 Muut toimintamenot		<u>20.000,-</u>	<u>21.000,-</u>
		115.000,-	118.000,-

MENOT JA TULOT VUOSINA 2009 - 2011

	<u>2009</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>
Menot	6.726.000,-	7.105.000,-	7.492.000,-
Tulot (valtionavustukset)	6.726.000,-	7.105.000,-	7.492.000,-
Valtionavustukset oikeusministeriön pääluokasta (kohdat 01-016)	3.548.000,-	3.739.000,-	3.997.000,-
Valtionavustus työvoima- ja elinkeino- ministeriön pääluokasta (kohta 017)	500.000,-	500.000,-	500.000,-
Valtionavustukset opetusministeriön pääluokasta (kohdat 018-021)	1.368.000,-	1.525.000,-	1.597.000,-
Valtionavustukset sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta (kohdat 022-025)	1.310.000,-	1.341.000,-	1.398.000,-